

ZEMĚDĚLSTVÍ A KRAJINA Cesty k vzájemnému souladu

Kniha pro všechny, kdo chtějí vědět víc o složité problematice vztahů mezi zemědělstvím a krajinou.

Autorský kolektiv pod vedením **Bořivoje Šarapatky** (Univerzita Palackého v Olomouci) a **Urse Niggliho** (FiBL, Švýcarsko) mapuje problematiku zemědělsky intenzivně využívané krajiny a nabízí široký přehled aktuálních nástrojů a opatření, které napomáhají k její přeměně na krajinu ekologicky vyváženou, s bohatou přírodní rozmanitostí. Kniha popisuje problematiku současné zemědělsky intenzivně využívané krajiny a její vliv na okolní nezemědělské ekosystémy. Naleznete zde množství konkrétních postupů, jak omezovat a předcházet negativním dopadům zemědělských činností na krajinu. Na řadě konkrétních příkladů autoři představují praktické zkušenosti a řešení nejen ze zahraničí, ale i množství pozitivních výsledků z České republiky. V samostatné kapitole je detailně zpracováno téma ekologického zemědělství, které může být praktickým řešením udržitelnosti v zemědělské praxi. Kniha je určena odborným zemědělským poradcům, učitelům a studentům.

B. Šarapatka, U. Niggli a kol.: Zemědělství a krajina: cesty k vzájemnému souladu - vydala Univerzita Palackého v Olomouci, 2008.

Publikaci možno objednat v Bioinstitutu, tel: 585 631 182, info@bioinstitut.cz (distribuční poplatek 100 Kč + poštovné). Více informací na www.bioinstitut.cz.

PĚT OTÁZEK PRO prof. Bořivoje Šarapatku

1. Vaše nová publikace pojednává o složitých vztazích mezi zemědělskými systémy a jejich okolím. Které problémy se ve vztahu zemědělství a krajiny nejčastěji řeší?

Současná intenzivně zemědělsky využívaná krajina je značně odpřírodněná. Zejména v poválečném období se při kolektivizaci podstatně zvětšily obdělávané bloky zemědělské půdy se ztrátou krajinné zeleně, zvýšením eroze, ovlivněním jednotlivých složek životního prostředí a v neposlední řadě se tyto změny odrazily i na krajinném rázu. Negativní vlivy poznamenaly nejen životní prostředí, ale ztrátou řady samoregulačních mechanismů je ovlivňován i vlastní agroekosystém.

2. Na množství praktických příkladů prezentujete nástroje a postupy, které přeměňují zemědělsky intenzivně využívanou krajinu ve vyváženější prostředí s vyšší přírodní rozmanitostí. Jaké nástroje osobně považujete za nejúčinnější?

Kromě osobního přesvědčení zemědělců jsou pro realizaci opatření v krajině velmi důležité finance. V současné době mají zemědělci k dispozici řadu dotačních titulů, a to ať z evropských nebo z národních zdrojů. Ty jsou řízeny a administrovány rezorty zemědělství, životního prostředí, ale i ministerstvem pro místní rozvoj. Těmto titulům věnujeme v knize jednu celou kapitolu. Na řadě míst v publikaci ale upozorňujeme na velmi složité vztahy v krajinných ekosystémech, pro něž současný trend "uklizené" krajiny není optimální. Proto je důležité vztahy a funkce systému na základě příkladů pochopit a podle toho z pohledu rezortů optimalizovat jednotlivé dotační tituly. Ze strany zemědělců pak šetrně zasahovat do vlastních agroekosystémů.

3. Jako vědec se pohybujete na akademické půdě. Jaký je postoj odborné veřejnosti k ekologickému zemědělství? Cítíte v době boomu zájmu o biopotravinu nějaké změny / posun ve vnímání významu ekologického zemědělství?

Domnívám se, že řada proběhlých akcí (např. v rámci informačních center, konference), napomohla ve zviditelnění ekologického zemědělství a biopotravin. Zájem registruji zejména u studentů. Přednášky na téma ekologického zemědělství se těší velké návštěvnosti, stoupá i počet studentů v oborech zaměřených na agroekologii a péči o krajinu. Pokud zůstanu pouze v podmínkách naší univerzity a jejího nejbližšího okolí, pak o zájmu svědčí i množství rozdaných propagačních letáků v Bioinstitutu, který sídlí přímo na půdě Univerzity Palackého.

4. Urs Niggli, spoluautor publikace, je ředitelem švýcarského výzkumného ústavu FiBL. Jaká byla spolupráce s představitelem země se zcela jinou historickou zkušeností přístupu zemědělců ke krajině?

V autorském kolektivu byli vedle Dr. Niggliho i další kolegové ze Švýcarska, Rakouska, Německa a Velké Británie. V těchto zemích neproběhly sice tak dramatické změny v organizaci půdního fondu jako u nás, problémy s intenzifikací hospodaření, vlivy na biotu v krajině, životní prostředí atd. jsou ale obdobné. Opatření, která např. švýcarští kolegové navrhuji v sadech, jsou plně uplatnitelná i u nás. Takových příkladů je řada, a to nejen v navrhování jednotlivých krajinných prvků, ale i v přístupech k plánování zemědělské produkce v krajinném prostředí pomocí tzv. plánů faremního managementu (farm management plans). O tom, že se v jednotlivých zemích jedná o obdobné problémy, jsme se přesvědčili i při řešení zahraničního projektu Ekozemědělci přírodě, který za ČR koordinuje Bioinstitut a spolupracuje s řadou zemědělských podniků.

5. Odborných publikací o ekologickém zemědělství není mnoho. Čemu by měla v budoucnu být věnována pozornost?

Kniha, o které se v tomto rozhovoru bavíme, není jen o ekologickém zemědělství. Z tohoto produkčního systému je v ní uvedena řada příkladů. Je ale pojata šířeji a za autorský kolektiv věřím, že osloví i řadu konvenčních zemědělců a napomůže tak k posílení stability v krajině, zvýšení estetické stránky, která je v kra-

PĚT OTÁZEK PRO prof. Bořivoje Šarapatku

➡ jinném prostoru velmi důležitá. Na tom by se měli podílet nejen zemědělci, ale všichni, kteří do venkovské krajiny zasahují. Vždyť pohled na krajinu v okolí rozšiřujících se měst, mnohdy však i v přírodně cenných lokalitách, ve kterých se rozšiřuje výstavba do prostředí necitlivě usazených satelitů, je žalostný. K vlastní otázce ohledně publikací. Základní knihy o ekologickém zemědělství nyní máme. Teď je důležité dostat je do podvědomí široké odborné veřejnosti. V navazujících publikacích bychom rádi, pokud budeme mít tu možnost a energii, posilovali se spolupracovníky systémový přístup v řešení konkrétních otázek. Vždyť již začátkem 90. let, kdy jsme se začali ekologickým zemědělstvím zabývat, jsme od zahraničních kolegů slyšeli řadu přednášek mj. i o tom, že ekologický zemědělec nepracuje pouze s jasnými návody, ale musí chápat fungování a změny systému v holistickém pojetí. Těmto otázkám bychom se rádi věnovali i nadále. ○

AKTUÁLNĚ

ZMĚNY V AEO Na základě požadavků z praxe a změn ve znění nitrátové směrnice se upravují některé podmínky v agro-envi opatřeních.

○ V titulu Biopásy se snižuje vstupní výměra z pěti hektarů na dva hektary.

○ V titulu Ekologického zemědělství dochází k diferenciaci plateb pro TTP. Vyšší sazba – 89 EUR/ha bude poskytována ekologickým zemědělcům hospodařícím bez souběhu s konvenčním hospodařením.

○ V titulu Ptačí lokality se povoluje pastva hospodářských zvířat po provedení první seče na půdních blocích s hnízdištěm chrástala polního.

○ Upravují se podmínky při rozorání travního porostu za účelem zúrodnění (tzv. obnova), které je jednou za pět let povoleno ze zákona o zemědělství.

○ Upravují se minimální požadavky na použití hnojiv.

Detailnější informace naleznete ve Sbírce zákonů – Nařízení vlády 99/2008, 108/2008 a 114/2008 (www.mze.cz).

Havět na farmě Mertlíkových v Chrastavě při společné svačince FOTO: Mertlíkovi

KARLOVARSKÉ BIOSLAVNOSTI

✱ **bio produkty a biopotraviny**

✱ **historická a lidová řemesla:**

ukázky výroby a prodej, keramika, košíkářství, kovářství, krajka, kolovraty, plstění vlny, batika a jiné

✱ **bohatý a pestrý program**

ukázka domácí zabijačky, zvířata, westernová ukázka, ukázka práce koně v lese, včelaři, sokolníci, rybáři, šermíři a historické tance, divadlo pro děti, hry, soutěže, bio produkty a biopotraviny

NA EKOFARMĚ KOZODOJ

Rolavská 538, Karlovy Vary-Stará Role

24. květen

(předposlední květnová sobota)

od 11 do 19 hodin

Vstupné jednotlivě 30 Kč, Vstupné
rodinné 60 Kč (2 dospělí, 1–2 děti)

www.kozodoj.cz

Jak k nám: ve Staré Roli od konečné zastávky MHD č. 15, 2 km Rolavskou ulicí na začátek cyklostezky.

BARTÁKŮV HRNEC

...PRO FARMU HUCUL

Bartákův hrnec získala Farma Hucul rodiny Karbusických. Šestnácté udílení cen nejlepšímu ekologickému zemědělci proběhne **v sobotu 31. května 2008 na Janově hoře ve Vítkovicích v Krkonoších**. Farma, která je členem Svazu PRO-BIO od roku 1998, obhospodařuje 320 ha pastvin přímo v Krkonošském národním parku nebo v jeho těsné blízkosti (viz reportáž Bio 11/2007). Jedná se o uzavřené ekologické hospodářství s chovy huculských koní, skotského ná-

horního skotu s masnou produkcí a koz. Telata jsou porážena na blízkých jatkách v Roprechticích u Vysokého nad Jizerou v časově oddělené porážce, zatím bez bio certifikace provozu, maso je kompletně zpracováváno na farmě (penzion, restaurace). Součástí ekofarmy je kompostárna s kompostem ze surovin ekologického zemědělství. Farma je jednou z modelových farem projektu „Ekozemědělci přírodě“.

Stránku připravila **Kateřina Čapounová**
BIOINSTITUT

POZVÁNKY

Pozvánka na anthroposofické pracovní setkání **8.–11. 5.** v Praze **Jedinec a společenství**. Více na adrese: <http://www.akademietabor.cz>

6.–8. 6. Zahrad pro radost – víkendový kurz zaměřený na přírodní a permakulturní zahrady. Principy navrhování zahrad, výběr vhodných rostlin, jedlé trávníky, jezírka. www.zahradaproradost.cz.